

5. koncert

ponedeljek, 15. oktober 2013, ob 22.30

Slovenska filharmonija, Dvorana Marjana Kozine

Harlekin

Nočni koncert

Luka Juhart (roj. 1982)

hrUP (2013) za Vinka

Svetovna premiera

Luka Juhart – akordeon

Vinko Globokar (roj. 1934)

Dédoublement / Razdvojenost (1975)

za klarinetista

Dominique Clément – klarinet

Vinko Globokar

Dialog über Luft / Dialog o zraku (1994)

za akordeon

Luka Juhart – akordeon

odmor

Karlheinz Stockhausen (1928–2007)

Harlekin (1995)

za klarinet

Michele Marelli – klarinet

Luka Juhart (roj. 1982)

hrUP (2013) za Vinka

KAM LEZEM

Tomaz Šalamun

PROČ S SVOJIMI TACAMI
NOBEDEN SE ME NE BO VEČ
PRIJEMAL
NOBEN RECEPT
NOBEN PAKT
NOBENE UMAZANE FLANELE
Z NOBENIM KAVLJEM
ME NE DOBITE VEČ VEN
Z NOBENO SLAMICO

Vinko Globokar (roj. 1934)

Dédoublement / Razdvojenost (1975)

za klarinetista

Razdvojenost spada v vrsto skladb za solistične inštrumente, katerih tematika so zelo natančni raziskovalni aspekti odnosa med telesom in glasbenim instrumentom. V primeru skladbe *Razdvojenost* imamo opravka z nadpostavitvijo treh ločenih postopkov: izvajalec generira tone s svojim instrumentom in proizvaja čedalje bolj kompleksne zvočne rezultate (1); isti izvajalec obdeluje svoje zvočne rezultate s pomočjo timpanov in lastne noge (2), pri čemer ima drža instrumenta glede na membrano timpanov samostojen pomen (3). Namen razporeda in nadpostavitve med seboj nepovezanih in nesorodnih nalog izvajalca je: sprostiti 'psihično' energijo, ki bo iz klarineta izvabljene zvoke 'oblekla' tako, da postanejo bolj direktni, komunikativni in resnični. Zato je forma skladbe popolnoma monolitna, brez kontrastov. Razvija se samo v eno smer, pri čemer avtomatično odpade vsak poskus 'prijetnejše' estetizacije rezultata.

Vinko Globokar

Vinko Globokar

Dialog über Luft / Dialog o zraku (1994)
za akordeon

Akordeon ima meh, ki se:
napolni z zrakom in ga izprazni
daje ali vzame ... (denar?)
se nasiti tujih idej, jih prežveči in kot lastne
izpljune ... (piratstvo?)
se nategne ali stegne ... (!)

Vinko Globokar

Karlheinz Stockhausen (1928–2007)

Harlekin (1995)

za klarinet

Harlekin (1975) je eno najbolj znanih Stockhausnovih del za klarinet. Skladba zahteva posebno teatralno postavitve, ki vključuje še ples in pantomimo. Poleg tega ima skladba tudi zanimivo kompozicijsko strukturo: zgrajena je na osnovi *formule*, načina pisanja, ki ga je Stockhausen že uporabljal v skladbah *Mantra* (1970) in *Inori* (1972). Formula je zadnja etapa razvoja serialne glasbe: note, dinamika, ritem in agogika sestavljajo živ organizem, ki nastaja po matematičnih izračunih, kljub temu pa ohranja muzikalno fraziranje. Stockhausnov *Harlekin* ne uporablja besed, kot je za lik iz *commedie dell'arte* tipično; nastopi in zaživi v gibih in zvoku, skozi katere odkriva svojo skrito dušo, ki je v bistvu abstrakcija človeškega življenja. Formula *Harlekina* je sosledje trinajstih tonov, ki se razvijajo in preoblikujejo skozi 45-minutno glasbeno igro, razdeljeno na sedem 'poglavij'.

1. Sel iz sanj

Harlekin ves dremav stopi na oder in zaigra lahkoten trilček, sestavljen iz prvih dveh tonov formule. Medtem ko dodaja nove zvoke, hodi po izmišljeni spiralni poti in se vrti okrog samega sebe, dokler ne razkrije celotne melodije formule, vendar brez ritma. Počasi se

prebuja ter vsaki noti dodeli višino, ritem in dinamiko.

2. Igrivi izumitelj

Harlekin raziskuje tone formule in prostor okrog sebe z drobnimi variacijami melodije in s plesnimi gibi. Formula se razvija v času, v različnih tempih (MM med 200 in 36), v različnih registrih.

3. Lirični zaljubljenec

Harlekin sedi sredi odra. Resno odigra celotno originalno formulo, kot da bi hotel poslušalce pritegniti in začarati.

4. Pedantni učitelj

Harlekin riše formulo v zraku, da bi jo lahko publika doжела in se je naučila. Rad bi bil natančen in pikolovski učitelj, vendar se ves čas moti in se nazadnje razžalosti. V tem delu je izpostavljen didaktični element: poslušalec se mora zavedati trajanja, višine in dinamike vsakega tona.

Ko vajo zaključí, Harlekin veselo vstane. Zabava se s spoznanjem, da vsaka pozicija klarineta v zraku predstavlja določen ton in začne izvajati izzivalne virtuosne kombinacije, dokler ne izgubi kontrole in ne more več zaigrati pravih tonov.

5. Šaljivi norček

Harlekin zopet prevzame nadzor nad svojim instrumentom in poskusi zaigrati najvišji ton v melodiji, kar pa mu zaradi dolžine klarineta ne uspe. Končno ga le zaigra, od veselja igrivo zapeše, se šali in smeje.

6. Strastni plesalec

Harlekin pleše in igra proti namišljenemu vetru, nato se postavi v najrazličnejše pozicije, kot bi se nastavljal fotografu. Svojo desno nogo nauči formulo, da lahko zapeše ob ritmični spremljavi noge. Ritem ga povsem prevzame in pozabi igrati na klarinet.

7. Navdušen vrteči se dub

Harlekin poskuša ponovno sestaviti formulo, tako da ga senca na zidu ne bi slišala. Luč

postane izkušnja življenja. Harlekin dojame, da se je formula, tako kot njegova duša, razvila, spremenila.

Poslovi se od trinajstih not, ki so ga spremljale do sedaj. Zaigra jih z največjo jakostjo, kot krik, namenjen v nebo. Pri predzadnjemu tonu se zave, da se bliža konec in da je prišel čas slovesa. Še enkrat pogleda prostor, kjer se je rodil in zrasel, kjer se je veselil in žalostil, kjer se je učil in se naučil sprejeti lastno usodo. Zaigra še zadnji, trinajsti ton, visoki A; ko se razgali ter zapusti vse, kar ima, pogleda občinstvo in se mu prikloni.